

Rok Polsko-Niemiecki
Deutsch-Polnisches Jahr
2005/2006

II Konferencja polsko-niemiecka

*Zrównoważony rozwój – od badania
naukowego do politycznej strategii*

25 – 27 października 2005 r.

Radisson SAS Hotel, Cottbus, Niemcy
Vetschauer Straße 12, D – 03048 Cottbus

Organizatorzy

FhG-ALI – Centrum Wdrożeniowe Instytutu Fraunhofer dla
Planowania Systemów Logistycznych i Informatycznych
Cottbus, Niemcy

CRI – Międzynarodowe Centrum Zrównoważonego Rozwoju
i Społeczeństwa Informacyjnego przy Uniwersytecie Śląskim
w Katowicach, Polska

FZK/ITAS – Instytut Oceny Skutków Techniki i Analizy Systemowej
Centrum Badawczego, Karlsruhe, Niemcy

Określenie celu

Punktem wyjścia są rezultaty I konferencji polsko-niemieckiej „Zrównoważony rozwój – od badania naukowego do politycznej strategii”, 13 do 15 października 2003 r. w Katowicach, Polska, udokumentowanej z jednej strony w Banse, G.; Kiepas, A. (Wyd.): Zrównoważony rozwój. Od badania naukowego do politycznej strategii. Berlin 2005, z drugiej strony „urzeczywistniona” na jesieni 2004 r. poprzez powstanie Międzynarodowego Centrum Zrównoważonego Rozwoju i Społeczeństwa Informacyjnego przy Uniwersytecie Śląskim w Katowicach na podstawie umowy między Centrum Wdrożeniowym Instytutu Fraunhofer dla Planowania Systemów Logistycznych i Informatycznych Cottbus a Uniwersytetem Śląskim.

Celem I konferencji było lepsze wykorzystanie możliwości stworzenia naukowo podpartej politycznej strategii zrównoważonego rozwoju poprzez już istniejące jak i nowo zawarte kontakty. II konferencja ma to jeszcze bardziej umocnić.

Konferencja, która odbył się w roku 2003 była skoncentrowana na następujących trzech punktach merytorycznych:

- (1) *Zasadnicze kwestie zrównoważonego rozwoju*: kwestie odnoszące się do specyfiki każdego kraju (rozumienie zrównoważonego rozwoju, orientacja strategiczna) oraz rola nauki, badań naukowych i kształcenia jak i strategie rozwiązywania konfliktów (a mianowicie jak wyważyć pomiędzy ekonomią a ekologią).
- (2) *Problemy i strategie działania* odnośnie zrównoważonego rozwoju przedstawione egemplarycznie na trzech wybranych obszarach: Oświata, technologie produkcji oraz budownictwo i utrzymanie budynków. Przedstawione zostały koncepcje, strategie i działania poszczególnych krajów w tych obszarach.
- (3) *Możliwości zastosowania w praktyce* strategii zrównoważonego rozwoju w szczególności poprzez politykę i gospodarkę na płaszczyźnie krajowej a przede wszystkim regionalnej.

II konferencja ma nawiązywać merytorycznie do (2) i (3), przy czym teraz w centrum zainteresowania znajdują się następujące obszary: (już nazwane podczas I konferencji):

- (1) turystyka a zrównoważony rozwój;
- (2) rolnictwo a zrównoważony rozwój.

Integralną częścią II konferencji będzie również punkt ciężkości „edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju“.

Program

25 października 2005 r.

- 15:00 **Rozpoczęcie – kawa i herbata**
- 15:30 **Powitanie i otwarcie konferencji:**
Prof. Dr. inż. Uwe Meinberg, ALI Cottbus
- 15:45 **Powitanie**
Prof. Dr. Markus Karp, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Nauki i Kultury Landu Brandenburgia
Agnieszka Mierzyńska, Ministerstwo Nauki i Informatyzacji
Helena Schulte to Buehne, Federalne Ministerstwo Oświaty i Badań (Bonn), Ref. 621
Prof. Dr. h. c. Ernst Sigmund, Przewodniczący BTU Cottbus
Karin Rätzel, Prezydent Miasta Cottbus
Dariusz Pawłowski, Vice-prezes Pracowni Badań Ekonomicznych w Katowicach
- 16:45 *Dr. Günther Bachmann: Zrównoważony rozwój: strategia polityczna a dialog społeczny*
- 17:45 **Przerwa**
- 18:15 *Prof. Dr. Franz Makeschin (Drezno): ENFORCHANGE – Wpływ ukierunkowanych zmian czynników środowiskowych na koncepcje zagospodarowania terenów na przykładzie lasu (Wykład połączony z dyskusją)*
- 19:30 **Przyjęcie**

26 października

- 09:00 Punkt ciężkości rolnictwo a zrównoważony rozwój
Moderacja: *Prof. Dr hab. Andrzej Kiepas*
- 09:10 *Dr. Rolf Meyer: „Zielony zrównoważony rozwój” w nauce i polityce – przegląd problemów z perspektywy niemieckiej*
- 09:40 *Dr Tomasz Wałowski: Zrównoważony rozwój rolnictwa polskiego w warunkach członkostwa w Unii Europejskiej i globalnego społeczeństwa ryzyka*
- 10:10 Dyskusja
- 10:30 **Przerwa**
- 11:00 *Edward Warych: Zintegrowane i ekologiczne rolnictwo jako szansa dla polskiej wsi*
Dr Piotr Warych: Znaczenie różnorodności biologicznej, społeczno-ekonomicznej i światopoglądowej w kontekście koncepcji zrównoważonego i trwałego rozwoju
- 11:30 *Prof. Dr. Martin Kaltschmitt/Dr. Daniela Thrän: Zrównoważone wykorzystanie biomasy w kontekście europejskim*
- 12:00 Dyskusja (min. *Elisabeth Osinski* „Międzynarodowe działania na rzecz zrównoważonego rolnictwa, leśnictwa, min. program specjalny DAAD, ERA-Woodwisdom-Net i 7 Ramowy Program Badawczy UE)

- 12:30 **Obiad**
- 13:30 **Wycieczka do byłej kopalni F60 na most przerzutowy Lichterfeld**
- 18:00 **Punkt ciężkości edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju**
Moderacja: *Prof. Dr hab. Andrzej Kiepas*
- 18:10 *Prof. Dr Ute Stoltenberg/Claudia Emmermann: Edukacja a rozwój regionalny – sieci na rzecz zrównoważonego rozwoju*
- 18:30 *Agnieszka Mierzyńska: Przygotowania Polski do udziału w 7 programie Ramowym UE*
Prof. Dr hab. Tadeusz Borys: Edukacja dla zrównoważonego rozwoju – polskie doświadczenia
- 19:00 Dyskusja
- 20:00 **Kolacja**

27 października 2005

- 09:00 **Punkt ciężkości turystyka a zrównoważony rozwój**
Moderacja: *Jürgen Kopfmüller*
- 09:10 *Dr Jan Maciej Waga: Cysterskie kompozycje krajobrazowe Rud Wielkich – idea równowagi między eksploatacją i ochroną lasu oraz ochrona dziedzictwa kulturowego*
- 09:40 *Dr. Reinhard Paesler: Turystyka a zrównoważony rozwój – przegląd problemów z perspektywy niemieckiej*
- 10:10 Dyskusja
- 10:30 **Przerwa**
- 11:00 *Martin Schmied: Zrównoważony rozwój widziany w nowy sposób – zrównoważony rozwój a turystyka masowa. Jak można kształtować oferty turystyki masowej w sposób bardziej zrównoważony?*
- 11:30 *Prof. Dr hab. Anna Pawlikowska-Piechotka: Zrównoważony rozwój przestrzenny miejscowości pielgrzymkowych*
- 12:00 Dyskusja (min. *Claus Seibt* odnośnie „zrównoważonej mobilności w regionach turystycznych”)
- 12:20 **Obiad – bufet**
- 13:20 Round Table: Od wiedzy do działania – aktorzy, współdziałanie, perspektywy
Moderacja: *Prof. Dr. Gerhard Banse*
Lothar Ebner
Helge Majer
Roland Zieschank
Jan Maciej Waga
- 14:30 **Podsumowanie i widoki na przyszłość:**
Prof. Dr. Armin Grunwald
- 15:00 **Zakończenie konferencji**

Martin Schmied

Zrównoważony rozwój widziany w nowy sposób – zrównoważony rozwój a turystyka masowa. Jak można kształtować oferty turystyki masowej w sposób bardziej zrównoważony

Turystyka na całym świecie jest zaliczana do najważniejszych branż rozwojowych. Poza znaczeniem gospodarczym i społeczno-kulturowym od kilku lat uwidoczniły się negatywne ekologiczne i społeczne następstwa turystyki. Wprowadzie obecnie dostępne są już oferty podróży uwzględniające wymogi zrównoważonego rozwoju, chodzi w tym wypadku jednak głównie o oferty niszowe, dla konsumentów zainteresowanych i szczególnie zaangażowanych ekologicznie i społecznie.

Jeśli chce się natomiast organizować rynek turystyki masowej w taki sposób, aby bardziej odpowiadał on wymogom zrównoważonego rozwoju, należy zacząć bezpośrednio od oczekiwań i potrzeb szerokich mas. Ankieta przeprowadzona na reprezentacyjnej grupie 2000 podróżujących Niemców, przeprowadzona w listopadzie i grudniu 2003 roku w ramach projektu badawczego INVENT pokazuje, że nie każdą grupę celową rynku masowego można pozyskać dla sprawy zrównoważonego rozwoju.

I tak z siedmiu przebadanych grup celowych dla „klasycznych” urlopowiczów szukających słońca i plaż jak i dla młodych urlopowiczów typu „Fun & Action” aspekty ochrony środowiska odgrywają jedynie podrzędną rolę. Dla obydwu grup, które reprezentują około jednej trzeciej niemieckich podróżujących, „zrównoważoną” turystykę można realizować jedynie w sposób pośredni. Na przykład w ten sposób, że całkowita oferta urlopowicza zostanie dla tej grupy celowej, począwszy od jej przyjazdu aż do zakwaterowania – raczej niepostrzeżenie – ukształtowana bardziej przyjaźnie dla środowiska. Całkiem inaczej wygląda sytuacja w grupach celowych wymagających, zainteresowanych kulturą i urlopowiczów spędzających czas aktywnie na łonie natury oraz tzw. „urlopowiczów outdoor”. Obydwie te grupy celowe (około 30% niemieckich podróżujących) można bezpośrednio pozyskać dla turystyki ekologicznej i przyjaznej społecznie – wprowadzie jedynie wtedy, gdy oferty odpowiadają dokładnym wymaganiom tych grup celowych i gdy oferują dodatkową wartość osobistą dla podróżujących (np. rozkoszowanie się nienaruszoną przyrodą).

Te wyniki mogą służyć opracowaniu dla rynku masowego oferty w rozumieniu zrównoważonego rozwoju. Możliwe są przy tym zasadniczo dwie strategie:

Po pierwsze można już krótkoterminowo poprawić istniejące oferty z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju. Również w tym przypadku należy uwzględnić specyficzne oczekiwania i potrzeby poszczególnych grup celowych. Przykładowo hotele przyjazne dla środowiska wpływają odstrasżająco na grupę celową młodych, wrażliwych na ceny urlopowiczów typu „Fun & Action”, ponieważ wiąże się to z dodatkowymi kosztami. Punktami wyjściowymi dla „zrównoważonej” optymalizacji podróży są jednak atrakcyjne oferty aktywności sportowej i wycieczkowej w miejscu pobytu. Poprzez atrakcyjne oferty można osiągnąć to, że sport na świeżym powietrzu nie będzie się np. odbywał w miejscach, gdzie przyroda mogłaby doznać „uszczerbku”. Ta aktywność sportowa mogłaby też posłużyć w większym niż dotychczas stopniu do wymiany międzykulturowej pomiędzy podróżującymi a ludnością miejscową.

Po drugie w perspektywie średnio i długoterminowej można osiągnąć bardziej „zrównoważoną” turystykę masową poprzez to, że organizatorzy turystyki zainteresują

urlopowiczów atrakcyjnymi ofertami w bliżej położonych regionach wypoczynkowych. Konkretnie może to oznaczać, że np. urlopowiczów spędzających czas na łonie natury i tzw. urlopowiczów „outdoor”, którzy częściej niż przeciętni podróżujący spędzają urlop w dalekich krajach i dlatego z konieczności podróżują samolotem, będzie można w przyszłości pozyskać dla urlopu spędzanego w Niemczech, Polsce lub we Włoszech. Wynikiem tej strategii byłoby: mniejsza emisja szkodliwych gazów przypadających na podróż oraz rozwój regionów wiejskich.

Strategia ta jest jednak możliwa tylko dla ofert skierowanych konkretnie do każdej grupy celowej. Jeśli jednak nawet grupa urlopowiczów preferujących przyrodę i wypoczynek „outdoor” wykazuje duże zainteresowanie w tematyce ekologicznej i społecznej, nie wolno jej mylić z grupą nastawioną na ekologię z lat 80-tych. Podróże „urlopowe” dla tej grupy celowej muszą zapewnić urozmaicony program – od wypoczynku (wellness/odnowa biologiczna

i zdrowie) do przeżyć (np. aktywnie na łonie przyrody). Hotele muszą spełniać odpowiednie standardy jakościowe, w przeciwnym razie cała podróż nie zostanie zaakceptowana.

W ramach projektu badawczego INVENT opracowano, opierając się na tych wynikach, konkretne oferty dla w/w grupy urlopowiczów dla Landu Meklemburgia-Pomorze Przednie. Oferty te są obecnie wprowadzane na rynek przez biuro podróży AMEROPA-Reisen GmbH i kolej niemiecką Deutsche Bahn AG. Według podobnej strategii opracowano również oferty dla grupy młodych urlopowiczów tzw. Fun & Action nad Adriatykiem. Nie ma jednak jeszcze alternatywnych ofert dla takich celów podróży jak Ibiza i tym podobne.

Projekt badawczy INVENT (*Innowacyjne Koncepcje Urynkowania Zrównoważonych Ofert Turystycznych – INVENT*) wspierany przez BMBF, realizowany jest przez Eko-Institut e. V. Dział Zarządzania Turystyką Uniwersytetu Lüneburg i Instytut Badań Społeczno-Ekologicznych (ISOE) GmbH, wspólnie z partnerami wykonawczymi AMEROPA- Reisen GmbH i Deutsche Bahn AG (DB AG) oraz w kooperacji ze Zrzeszeniem Niemieckich Biur i Organizatorów Podróży (DRV). Projekt trwa trzy i pół roku i kończy się w październiku 2005 r.

Schmied, Martin

Studia z zakresu Techniczna Ochrona Środowiska na Politechnice w Berlinie;

1997-1999 r. pracownik wydziału Badań nad Regionem i Komunikacją Niemieckiego Instytutu Badań Gospodarczych (DIW) w Berlinie – punkt ciężkości komunikacja powietrzna i analiza oraz ocena ekonomicznych i ekologicznych instrumentów komunikacji;

od 1999 r. pracownik naukowy w zakresie infrastruktura a przedsiębiorstwa w biurze Eko-Instytutu w Berlinie, tematy: turystyka, czas wolny i środowisko oraz komunikacja a środowisko;
Kierownik całości projektu BMBF INVENT.